

Πάτρα, 11.8.2021

30 χρόνια πριν...

ΑΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡΟ — 10-11 Αυγούστου 1991 “Εκθρόνιση” του διαβόλου - “ενθρόνιση” του Χριστού!

Συμπληρώθηκαν ήδη 30 χρόνια από το διήμερο 10-11.8.1991, όταν στον Μητροπολιτικό Ναό της Μεταμορφώσεως Αργυροκάστρου ακούστηκαν ως εξ ενός στόματος ολοκλήρου του Ορθοδόξου λαού οι ενθουσιώδεις δοξολογητικές εκβολές:

«**Krishti u Ngjall!**» - «**Erdhi ora e Zotit!**» - «**Lavdi Zotit!**»
«**Χριστός Ανέστη**» - «**Ἦρθε ἡ ὥρα του Θεού**» - «**Δόξα τῷ Θεῷ**»

Οι στιγμές ήταν ιστορικές: οι Ορθόδοξοι του Αργυροκάστρου υποδέχονταν στην πόλη τους τον τότε επίσκοπο Ανδρούσης (τώρα Αρχιεπίσκοπο Αλβανίας) Αναστάσιο (Γιαννουλάτο) ως Έξαρχο του Οικουμενικού Πατριαρχείου για την Εκκλησία της Αλβανίας!

Οι στιγμές ήταν, πράγματι, ιστορικές διότι για πρώτη φορά μετά το 1967 ερχόταν στο Αργυρόκαστρο Ορθόδοξος Αρχιερέας. Από τη στιγμή που το «Κόμμα Εργασίας της Αλβανίας» του Ενβέρ Χότζα κατέλαβε την εξουσία (1944) κίνησε λυσσαλέο διωγμό κατά της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Στόχος του να ξεριζώσει από τις ψυχές των ανθρώπων το Θεό και να τον αντικαταστήσει με το «Κόμμα Εργασίας» και τον ηγέτη του Ενβέρ Χότζα. Στην πρώτη φάση (1944-1967) προσπάθησε να διαλύσει την Εκκλησία ελέγχοντας πλήρως την ηγεσία και την εσωτερική λειτουργία της. Στη συνέχεια, κατά τη δεύτερη φάση (1967-1990) ανακήρυξε την Αλβανία το «πρώτο αθεϊστικό καθεστώς», κατήργησε επισήμως την Εκκλησία και απαγόρευσε όχι μόνο η θρησκευτική λατρεία αλλά ακόμα και τη θρησκευτική συνείδηση και την παραμικρή εκδήλωσή της. Το αλβανικό αθεϊστικό καθεστώς κατέστρεψε Ναούς ή τους μετάρτησε σε στάβλους, αποθήκες, κέντρα διασκέδασης · δολοφόνησε, βασάνισε, εξόρισε, φυλάκισε αρχιερείς, ιερείς και πιστούς που θέλησαν να κρατήσουν στην καρδιά τους το Χριστό. Κατάφερε να διαλύσει θεσμικά την Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Αλβανίας αλλά η πίστη και η αγάπη του απλού λαού παρέμεινε φυλαγμένη ως πολύτιμο θησαύρισμα καταπιεσμένο στα βάθη της ανθρώπινης ύπαρξης. Και όταν «ήρθε η ὥρα του Θεού» αποκαλύφθηκε η ανεκτίμητη αξία του.

Στις αρχές του 1991 το αλβανικό καθεστώς ακολούθησε την τύχη των λοιπών κομμουνιστικών καθεστώτων και η πτώση του ήταν συντριπτική.

Επειδή όμως δεν υπήρχε κανένας Ορθόδοξος επίσκοπος στην Αλβανία, το Οικουμενικό Πατριαρχείο ανέλαβε πρωτοβουλία για την ανασύσταση της κατεστραμμένης Ορθόδοξης Εκκλησίας της Αλβανίας. Στις 16 Ιανουαρίου 1991 ο Οικουμενικός Πατριάρχης Δημήτριος όρισε ως Πατριαρχικό Έξαρχο για την Αλβανία τον Επίσκοπο Ανδρούσης (και από τις 24 Ιουνίου 1992 Αρχιεπίσκοπο Τιράνων και πάσης Αλβανίας) Αναστάσιο (Γιαννουλάτο) με κύρια αποστολή να ερευνήσει εκ του σύνεγγυς την κατάσταση στην Αλβανία ερχόμενος σε επαφή με τους εναπομείναντες περίπου 20

αποσχηματισθέντες, υπέργηρους ιερείς, τον πιστό λαό και τη νέα πολιτική ηγεσία της Αλβανίας.

Ο Πατριαρχικός Έξαρχος Επίσκοπος Ανδρούσης Αναστάσιος φτάνει στα Τίρανα (16.7.1991)

Με πολλές δυσκολίες λόγω της καχυποψίας των αλβανικών αρχών κατά της Ορθόδοξης Εκκλησίας ο Πατριαρχικός Έξαρχος έφτασε στα Τίρανα στις 16 Ιουλίου 1991 και άρχισε τη διακονία του, επισκεπτόμενος όλες τις πόλεις και τα χωριά που υπήρχαν Ορθόδοξοι πιστοί. Μία από τις πρώτες περιοχές που επισκέφθηκε ο Πατριαρχικός Έξαρχος ήταν και η Μητρόπολη Αργυροκάστρου, που περιλαμβάνει τις επαρχίες Αργυροκάστρου, Δρυινουπόλεως (Δρόπολης),

Πρεμετής, Πωγωνίου, Δελβίνου, Αγ. Σαράντα, Χειμάρρας.

Η επίσημη υποδοχή του Εξάρχου από τον Ορθόδοξο λαό του Αργυροκάστρου έγινε

Ο Πατριαρχικός Έξαρχος Επίσκοπος Ανδρούσης Αναστάσιος φτάνει στο Αργυρόκαστρο (10.8.1991)

στην πλατεία της πόλεως το απόγευμα του **Σαββάτου 10^{ης} Αυγούστου 1991**, απ' όπου η πομπή πεζή κατευθύνθηκε στον Ι. Ν. Μεταμορφώσεως, τον παλαιό Μητροπολιτικό ναό, όπου εψάλη Δοξολογία και ομίλησε ο Έξαρχος. Η ομιλία άρχισε με τις δοξολογητικές αναφωνήσεις μαζί με όλο το λαό: «*Lavdi Zotit!*» - «Δόξα τω Θεώ!», «*Erdhi ora e Zotit!*» - «Ηρθε η ώρα του Θεού!» «*Krishti u Ngjall!*» - «Χριστός Ανέστη!» και στη συνέχεια ο Έξαρχος ανέλυσε τις τρεις αναστάσιμες προσρήσεις του Κυρίου προς τους Μαθητές του: «Χαίρετε!», «Ειρήνη

υμίν» και «Εδόθη μοι πάσα εξουσία εν ουρανών και επι γης», προσαρμόζοντας κατάλληλα στην αλβανική τραγική πραγματικότητα όπως την έζησε ο λαός τις προηγούμενες δεκαετίες αλλά και τις ευοίωνες προοπτικές που η Χάρις του Θεού ανοίγει στο λαό του.

Την επομένη, **Κυριακή 11 Αυγούστου 1991**, πραγματοποιήθηκε η πρώτη Αρχιερατική Θ. Λειτουργία στο Αργυρόκαστρο μετά από 25 χρόνια!

Δοξολογία-ομιλία του Εξάρχου στον Μητροπολιτικό Ι. Ν. Μεταμορφώσεως Αργυροκάστρου (10.8.1991). Δεξιά του Εξάρχου ο π. Μιχαήλ Ντάκος, ενώ αριστερά του ο μεταφραστής Βαγγέλης Ντούλες και δίπλα του ο Νεκτ. Γκοτσόπουλος (ΣΦΕΒΑ)

(Η υποδοχή του Εξάρχου, η ομιλία του και μέρος της Θ. Λειτουργίας στο συνημμένο αρχείο-video στο you tube: <https://www.youtube.com/channel/UCa-fx6ufU084Lcz8NnTMqVg>).

Ας αφήσουμε την Ειρήνη Δορκοφίκη να μας περιγράψει την υποδοχή του Πατριαρχικού Εξάρχου στο Αργυρόκαστρο: «*Ρίγησε το Αργυρόκαστρο και όλη η Δρόπολη, όταν το μεσημέρι, 10 Αυγούστου 1991 ο Έξαρχος πρωτοήρθε στην πόλη της Αργυρώς! Τον περιμέναμε με χιλιάδες κεριά, όλοι οι παπάδες ντυμένοι στα καλά τους... και να σκουπίζουν διακριτικά τα μάτια τους! Όταν το αυτοκίνητο του Έξαρχου σταμάτησε στην πλατεία, όλο αυτό το πλήθος που το κρατούσαμε σε πειθαρχία τόση ώρα, «έσπασε» τον προστατευτικό κλοιό και όρμησε πάνω του να τον χαιρετήσει, να τον αγγίξει, να πάρει την ευλογία Του! Και τα παιδάκια –παντού και εδώ πρώτα τα παιδάκια — αγοράκια και κοριτσάκια με λουλούδια να τρέχουν τα του φιλάνε τα χέρια! ... Σε λίγο όλο αυτό το πλήθος έκανε πομπή και ξεκινήσαμε για την Μητρόπολη.*

Την παραμονή, οι γυναίκες με τη βοήθεια των φοιτητών μας [σ.σ. της ΣΦΕΒΑ] (πάντα συναντώ τον Τ... Γ... όταν πρόκειται για προσφορά) είχαν κάνει αγνώριστο το ναό. Σοκαρίστηκα πολύ όταν σε μια στιγμή αντιλήφθηκα ότι οι γυναίκες χρησιμοποίησαν για σφουγγαροπάνι το κάλυμμα του δισκοπότηρου και για να μαζέψουν τα νερά την εικόνα του Παντοκράτορα, δηλαδή τον μουσαμά που είχε αποκολληθεί από τη σανίδα! Τόσα χρόνια χωρίς θεία λατρεία και λειτουργικά αντικείμενα, πού να θυμούνται τα ιερά σκεύη και τη χρήση τους!...

Αυτό σκεφτόμουνα καθώς ανηφόριζε όλο αυτό το πλήθος – ίδιο βουερό μελίσσι —προς την εκκλησία, με τον Έξαρχο στη μέση και εκατοντάδες παιδάκια να προηγούνται με καμάρι! Κι εκείνος τόσο συγκινημένος ανάμεσα στα αθώα αυτά αγγελούδια – μεγάλη η στιγμή και για τον λαό του Αργυροκάστρου και για τον Έξαρχο – ανάμεσα στο ποίμνιό του άξιος Ποιμένας.

Με αναμμένα κεριά, ο λαός του Αργυροκάστρου και ο Έξαρχος της Ορθόδοξης Αλβανικής Εκκλησίας έθεσαν τις βάσεις για τη νέα εκκλησιαστική ζωή της ελληνικής μειονότητας στη Δρόπολη...

Βάλαμο τα λόγια του, πυξίδα οι προτροπές του. Τα τρεμάμενα χέρια τους, τα υγρά μάτια τους σφράγιζαν μια σωστή, χριστιανική νέα εποχή για τον βασανισμένο τούτο λαό, που όντως α ν έ σ τ η, αφού ο Χριστός Ανέστη στις παγωμένες μέχρι τώρα καρδιές τους, γιατί δεν θα είναι μόνοι τους του λοιπού. Αλλά ούτε και αυτοί θα αφήσουν ποτέ μόνον τον Έξαρχο, όπως φάνηκε την επόμενη μέρα στην πρώτη λειτουργία» (Ειρ. Δορκοφίκη, Η Ιησουέλα βρήκε το Θεό στην Αλβανία, (Εκκλησίες της Αλβανίας), Αθήνα 1992).

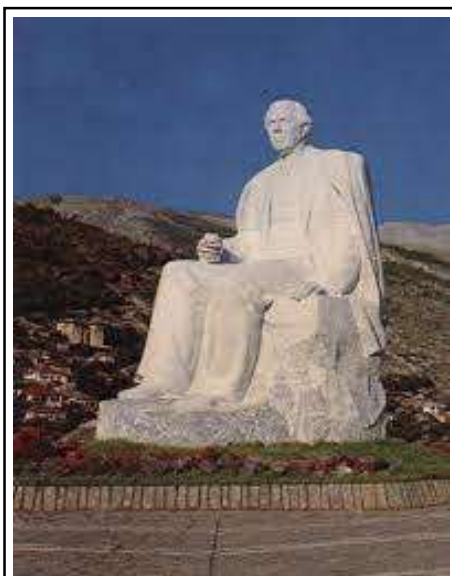
Πρώτα “εκθρονίζεται” ο διάβολος και μετά “ενθρονίζεται” ο Χριστός!

Αξίζει όμως να επισημάνουμε μία μικρή αλλά αξιοσημείωτη λεπτομέρεια για να καταδειχθεί πώς ενεργεί ο Θεός. Συχνά λένε οι Πατέρες της Εκκλησίας ότι για να έλθει η Χάρις του Θεού και να ενεργήσει το σωτήριο έργο της στην καρδιά του ανθρώπου πρέπει η καρδιά να είναι καθαρή από τη δαιμονική ενέργεια και επήρεια. Αλλά τί θαυμαστό! Αυτό ακριβώς που ο κάθε πιστός το ζει στον “μικρόκοσμο” της καρδιάς του το ζήσαμε και στην πόλη του Αργυροκάστρου!

Ο Θεός οικονόμησε κατά τέτοιο τρόπο ώστε μετά την 46ετή απόλυτη και σκληρή δικτατορία (1944-1990) να καθαρίσει η πόλη του Αργυροκάστρου από το κατ’ εξοχήν σύμβολο της στυγνής, κομμουνιστικής και αθεϊστικής εξουσίας και μετά να έλθει διά του Πατριαρχικού Εξάρχου η Θ. Χάρις στην πόλη και στην ευρύτερη περιοχή, ώστε να ενεργήσει το σωτήριο έργο της Αναστάσεως μιας διαλυμένης και νεκρής τοπικής Εκκλησίας.

Το Αργυρόκαστρο ήταν η γενέτειρα του δικτάτορα Ενβέρ Χότζα (1908-1985). Μάλιστα το σπίτι του είχε διαμορφωθεί σε μουσείο το οποίο υποχρεωτικά επισκεπτόμαστε όσες φορές μεταβήκαμε (1987-1990) με οργανωμένα τουριστικά γκρουπ ως τουρίστες την Αλβανία επί κομμουνιστικής εποχής.

Ήταν λοιπόν αναμενόμενο στο λόφο που βρίσκεται κάτω από το κάστρο της πόλης το αλβανικό καθεστώς να ανεγείρει μαρμάρινο μνημείο του Ενβέρ Χότζα. Το μνημείο ήταν από λευκό μάρμαρο ύψους άνω των 6 μέτρων και βάρους 80 τόνων, φιλοτεχνημένο από τον «γλύπτη του λαού» Muntaz Dhrami το 1986. Το άγαλμα δέσποζε σε ολόκληρη την πόλη του Αργυροκάστρου παρουσιάζοντας τον Ενβέρ Χότζα καθήμενο. Το

Το μνημείο του δικτάτορα Ενβέρ Χότζα στο Αργυρόκαστρο (ύψος 6 m βάρος 80 ton)

κομμουνιστικό καθεστώς για να αναγείρει το μνημείο του δικτάτορα σε αυτόν τον λόφο είχε κατεδαφίσει ένα κτίριο με ιδιαίτερη αρχιτεκτονική αξία που είχε λειτουργήσει ως Νομαρχία πριν από τον πόλεμο και στη συνέχεια ως πολιτιστική εστία.

Το μνημείο του Ενβέρ Χότζα δέσποζε στο Αργυρόκαστρο:
«είδον τὸν ἄσεβῆ ὑπερυψούμενον καὶ ἐπαιρόμενον ὡς τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου»

Παρόμοια αγάλματα του δικτάτορα είχαν ανεγερθεί σε όλες τις μεγάλες πόλεις με το πλέον εντυπωσιακό μπρούτζινο άγαλμα ύψους 12 μέτρων στην κεντρική πλατεία των

Η πτώση του αγάλματος του Ενβέρ Χότζα στα Τίρανα (20.2.1991)

Τιράνων. Όμως πολύ σύντομα όλα ακολούθησαν την πτώση του καθεστώτος, ώστε μέσα στον Φεβρουάριο 1991 τα μνημεία και οι προτομές του δικτάτορα Ενβέρ Χότζα γκρεμίστηκαν το ένα μετά το άλλο σε όλη την Αλβανία.

Μόνο στο Αργυρόκαστρο, στη γενέτειρά του, συνέχιζε να δεσπόζει πάνω στο λόφο για πολύ καιρό σαν να προκαλούσε λέγοντας: "Εδώ θα με έχετε για πάντα. Εγώ, ο δικτάτορας, θα

συνυπάρχω με τη δημοκρατία"! Είναι προφανές ότι η διάσωση του μνημείου αυτού από την καταστροφή είχε έναν πολύ σημαντικό συμβολισμό για το καθεστώς: εάν αυτό το μνημείο, ως το κατ' εξοχήν σύμβολο της κομμουνιστικής δικτατορίας, κατέρρεε τελικά και στην πατρίδα του, τότε ο ενβερισμός θα εξαφανιζόταν για πάντα από ολόκληρη τη χώρα. Ως εκ τούτου, το υπερασπίστηκαν με μεγάλη ένοπλη δύναμη στρατιωτών, αστυνομικών ακόμα και ειδικών δυνάμεων...

Όμως δεν ήταν δυνατόν να παραμείνει όρθιο για πολύ.

Η αρχή του τέλους δόθηκε στις 28 Ιουλίου 1991, όταν σε σύσκεψη όλων των κομμάτων στο Αργυρόκαστρο αποφασίστηκε η καταστροφή του, η οποία ολοκληρώθηκε το Σάββατο 10 Αυγούστου 1991 λίγες μόλις ώρες προ της αφίξεως του Πατριαρχικού Εξάρχου στο ιστορικό Αργυρόκαστρο!

Έτσι, το πρωί της 10^{ης} Αυγούστου 1991 μεγάλα φορτηγά του στρατού και βαρέα οχήματα της τεχνικής εταιρείας που το ανήγειρε (NSHN) μετέφεραν διαμελισμένο το τεράστιο μνημείο στο εργοστάσιο μαρμάρων για αξιοποίηση του μαρμάρου σε πιο ωφέλιμες χρήσεις...

Καταστρέφοντας το άγαλμα

Σάββατο 10 Αυγούστου 1991. Το Αργυρόκαστρο απαλλάσσεται οριστικά από το σύμβολο της 50χρονης κομμουνιστικής, αθεϊστικής δικτατορίας, το μνημείο του τυράννου Ενβέρ Χότζα.

Η καταστροφή, λοιπόν, του αγάλματος του δικτάτορα Ενβέρ Χότζα, του κατ' εξοχήν συμβόλου της αλβανικής δικτατορίας, σηματοδοτούσε από κοινωνικής και πολιτικής απόψεως την πλήρη απαξίωση της κομμουνιστικής πολιτικής και ιδεολογίας. Από θρησκευτικής απόψεως σήμανε τη συντριβή της αντίχριστης και δαιμονικής εξουσίας, του αποκαλυπτικού «θηρίου» που πολέμησε μετά μανίας το «εσφαγμένον Αρνίον» και τους πιστούς του επιβεβαιώνοντας κατά γράμμα το ψαλμικό «εἶδον τὸν ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον καὶ ἐπαιρόμενον ὡς τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου· καὶ παρῆλθον, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν, καὶ ἐζήτησα αὐτόν, καὶ οὐχ εὗρέθη ὁ τόπος αὐτοῦ» (Ψαλμ. 36, 35-36). Τέλος, από πνευματικής απόψεως παραπέμπει στην πατερική εμπειρία, που ήδη αναφέραμε, ότι για να έρθει ο Χριστός να ενεργήσει θα πρέπει να καθαριστεί ο "τόπος" από τη δαιμονικά έργα, τη λατρεία, την πομπή και την εξουσία.

«εἶδον τὸν ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον καὶ ἐπαιρόμενον ὡς τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου· καὶ παρῆλθον, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν, καὶ ἐζήτησα αὐτόν, καὶ οὐχ εὗρέθη ὁ τόπος αὐτοῦ» (Ψαλμ. 36, 35-36)

Η χάρις του Θεού οικονόμησε ώστε μικρή ομάδα φοιτητών της Συντονιστικής Φοιτητικής Ενώσεως Βορειοηπειρωτικού Αγώνα (ΣΦΕΒΑ) (μεταξύ άλλων είμαστε ο Γεώργιος (νυν αρχιμ. Χαρίτων) Αθανασόπουλος, ο Χρυσάνθος Σιχλιμοίρης και ο πατέρας του Κωνσταντίνος, ο Νεκτάριος Γκοτσόπουλος και ο γράφων) να βρεθούμε τις ημέρες εκείνες στο Αργυρόκαστρο και να ζήσουμε από κοντά τις συγκλονιστικές αυτές στιγμές. Έτσι το συνημμένο αρχείο-video και οι φωτογραφίες από την υποδοχή, τη Δοξολογία και τη Θ. Λειτουργία του Πατριαρχικού Εξάρχου επισκόπου Ανδρούσης Αναστασίου στο Αργυρόκαστρο καθώς και από τη μεταφορά των υπολειμμάτων του μνημείου του Χότζα προέρχονται από το αρχείο της ΣΦΕΒΑ.

Η περίπτωση της Αλβανίας με την ανελέητη πολεμική κατά της Εκκλησίας του Χριστού και στη συνέχεια η εκ του μηδενός ανάσταση και αναζωογόνησή της καταδεικνύει την αλήθεια των Κυριακών λόγων: «πύλαι άδου ου κατισχύσουσι αυτής» ή την ιστορική εμπειρία όπως την καταγράφει ο ιερός Χρυσόστομος: *«Η Εκκλησία χειμάζεται, αλλά νανάγιον ουχ υπομένει... Τίποτε δέν είναι ίσο μέ τήν Εκκλησία... Πόσοι πολέμησαν τήν Εκκλησία καί αυτοί πού τήν πολέμησαν χάθηκαν; Αυτή όμως ανέβηκε πάνω από τούς ουρανούς. Τέτοιο μεγαλείο έχει η Εκκλησία. Όταν τήν πολεμούν, νικάει όταν τήν επιβουλεύονται, θριαμβεύει όταν τήν βρίζουν, γίνεται λαμπρότερη δέχεται τραύματα καί δέν πέφτει από τίς πληγές κλυδωνίζεται, αλλά δέν καταποντίζεται δοκιμάζεται από τρικυμίες, αλλά δέν παθαίνει νανάγιο παλεύει, αλλά μένει αήττητη αγωνίζεται, αλλά δέν νικιέται... Τίποτε δέν είναι πιό δυνατό από τήν Εκκλησία, άνθρωπε. Σταμάτησε τόν πόλεμο, γιά νά μή διαλύσει τή δύναμή σου... Αν πολεμάς άνθρωπο, ή νίκησες, ή νικήθηκες. Αν όμως πολεμάς τήν Εκκλησία, είναι αδύνατο νά νικήσεις... Ο Θεός τήν στερέωσε, ποιός επιχειρεί νά τήν κλονίσει;»*.

π. Αναστάσιος Γκοτσόπουλος

ΥΓ:

1. Video από την υποδοχή, τη Δοξολογία και τη Θ. Λειτουργία του Πατριαρχικού Εξάρχου Επισκόπου Ανδρούσης κ. κ. Αναστασίου στο Αργυρόκαστρο στις 10-11.8.1991: <https://youtu.be/GaFBhelc8YQ>

2. Video από την πτώση και καταστροφή του αγάλματος του Ενβέρ Χότζα στο Αργυρόκαστρο στις 10.8.1991: <https://youtu.be/0rHxKNoK12c>

Τα video έχουν αναρτηθεί στο youtube στο κανάλι: π. Αναστ. Γκοτσόπουλος-Αγ. Νικόλαος-Πάτρα στη διεύθυνση: <https://www.youtube.com/channel/UCa-fx6ufU084Lcz8NnTMqVg>